

Näringsdepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se
n.strategisk.plan@regeringskansliet.se
Ert dnr N2020/01752/JL

LRFs svar på Näringsdepartementets remiss av behovsanalys i den strategiska planen för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, har tagit del av den promemoria som Näringsdepartementet remitterat. Behovsanalysen ska utgöra en del av underlaget i arbetet med den nationella strategiska planen för CAP.

LRFs riksförbundsstyrelse har antagit följande övergripande positioner om CAP:

- CAP ska vara ett stöd för LRFs vision om tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft i det hållbara samhället och bidra till att uppfylla målen i den nationella livsmedelsstrategin.
- Det nationella genomförandet av CAP ska säkerställa Sveriges konkurrensförhållanden mot andra EU-länder och situationen för jordbruket inom landet. Återflödet av budgetmedel till Sverige och den nationella medfinansieringen är i detta sammanhang avgörande.
- Den nuvarande strukturen med direktersättningar i pelare 1 och mer riktade ersättningar i pelare 2 ska i huvudsak kvarstå i kommande CAP-period. En minskad EU-budget för pelare 2 bör kompenseras med nationella medel och ska inte täckas upp genom att flytta medel från pelare 1.
- CAP ska underlätta för utvecklingen av jordbruksföretag, ägarskiften av jordbruksfastigheter och förnyring av sektorn.
- CAP-ersättningarna ska i första hand riktas till aktiva producenter och ersättningarna bör ge förutsättningar för långsiktig planering av jordbruksföretagandet. Regelverken ska vara enkla så att administration och utbetalningar underlättas. CAP ska inte störa prissättningen på jordbruksprodukter negativt.

20200928

LRFs positioner om framtida CAP är utvecklade i ett dokument som sändes till Näringsdepartementet i oktober 2019. Dessa positioner ligger fast och biläggs detta remissvar samtidigt som vissa förtydliganden görs.

Livsmedelsstrategin bör vara ledstjärna för genomförandet av CAP i Sverige

LRF anser att CAPs huvudsakliga inriktning bör vara att bidra till att uppfylla målen i den nationella livsmedelsstrategin, det vill säga att öka livsmedelsproduktionen och stärka sektorns konkurrenskraft samtidigt som relevanta miljömål nås. Med denna inriktning tillgodoses främst de två första övergripande CAP-målen (konkurrenskraft och miljö/klimat). Vid genomförandet av CAP i Sverige bör åtgärderna utformas så att de är riktade till det gröna näringslivet.

Svenskt jordbruk har tappat konkurrenskraft under senare decennier och den svenska konsumtionen består idag av en högre grad av import jämfört med tidigare, det är därför tydligt att medel från CAP behövs för att skapa ännu bättre förutsättningar för livsmedelsproduktion i landet. CAP kan också vara ett medel för att hjälpa jordbruksföretagen att fortsätta omställningen till än mer hållbar produktion. Även om beräkningar visar på fördelar med svensk produktion i frågor om miljö- och klimatavtryck (Princerapporten m.m.) så har det inte lett till ökade marknadsandelar för svensk produktion på EUs inre marknad, snarare det omvända.

Åtgärder inom ramen för livsmedelsstrategins handlingsplaner och CAP blir till vissa delar kommunicerande kärn och Näringsdepartementet anger i remissen att vissa identifierade behov skulle kunna hanteras via CAP till viss del och det kan antas att satsningar via Livsmedelsstrategin framgent ska kunna främja sektorn.

På ett övergripande plan anser LRF att avvägningarna i remissen mellan konkurrenskraft, miljö och landsbygd är väl underbyggda vilket underlättar vid en prioritering. Som LRF framför inledningsvis anser vi att CAP bör riktas till det gröna näringslivet och bidra till att uppfylla målen i den nationella livsmedelsstrategin. Detta medför att bara för att ett behov finns och kan mötas genom CAP så behöver inte alla behov mötas genom CAP. LRF anser till exempel att den viktiga bredbandsutbyggnaden bör hanteras genom att utveckla det nationella bredbandsstödet som Post- och Telestyrelsen hanterar och inte via medel från CAP.

Ersättningarna i CAP samspelar

Eco scheme är ett nytt element i kommande CAP och LRFs positioner har i viss mån utvecklats sedan oktober 2019. För närvarande diskuteras eventuell örönmärkning av medel i EU-regelverket till eco scheme och det är oklart

20200928

vilken omfattning och ambitionsnivå som medlemsländerna måste lägga på dessa ersättningar. LRF efterfrågar åtgärder som fungerar i hela landet och som också kan vara attraktiva för flertalet lantbrukare. Det är inte rimligt att införa åtgärder som enbart är tillgängliga för en viss grupp av lantbrukare eller en viss region. LRF är i detta läge mycket tveksamt till de förslag som Jordbruksverket presenterat på uppdrag av Näringsdepartementet som skulle innebära att flytta åtgärder från pelare 2 till pelare 1, särskilt om detta skulle innebära en indirekt modulering dvs att omfattande åtgärder flyttas över utan att också pengar flyttas med. Det är oerhört viktigt att vi i Sverige inte försämrar vår relativa konkurrenskraft genom att, direkt eller indirekt, flytta pengar från pelare 1 till pelare 2.

Inom CAP behöver man titta på den samlade floran av ersättningar till lantbrukarna eftersom ersättningarna samspekar. Det är inte så att en ersättning per automatik kan ersättas av en annan och samma syfte uppnås. I Näringsdepartementets PM framförs t.ex. att det behövs förstärkning av ersättningar för biologisk mångfald i gräsmarker vilket primärt tolkas som betesmarker och slåtterängar och LRF ser också behov av detta men vi ser också att det behövs andra förstärkningar av exempelvis kompensationsstöd och investeringsstöd för att skapa stabila förutsättningar för en långsiktig betesbasrad produktion. LRF menar också att finansieringen av betesmarksersättningen inte ska lösas genom att medel flyttas från direktersättningarna. För att hävda naturbetesmarker behövs betande djur, dessa djur behöver också något att äta på vintern, de behöver byggnader och det behövs en marknad för kött och mjölk. Samspelet av ersättningar är i detta sammanhang viktigt. En ersättningsform som är viktig i sammanhanget är kompensationsstödet som påverkar förutsättningarna till fortsatt jordbruk i hela landet, inte minst aktiv grovfoderproduktion och hävd av gräsmarker, och det är en ersättningsform LRF prioriterar högt i kommande CAP. Det finns dock ett antal delar i regelverket som behöver förändras där LRF tidigare under 2020 har skickat synpunkter om detaljer till Näringsdepartementet.

LRF ser starka behov av att bibehålla det kopplade stödet för nötkreatur i kommande CAP. Det är ett enkelt och träffsäkert stöd som gynnar såväl kött- som mjölkproduktionen i landet och det går till den aktive producenten. Med en minskad EU-budget i pelare 1 och nya regler där det verkar som att en lägre andel än idag kan gå till kopplat stöd ser vi stor risk att det kopplade stödet för nötkreatur kommer att sjunka framöver. Jordbruksverkets förslag om att ta bort vallstödet i området utanför kompensationsstödsområdet kommer att ge en dubbel negativ ekonomisk effekt för de företag som har vallbaserad mjölk- eller nötköttsproduktion utanför kompensationsstödsområdet. Många enskilda minskningar av ersättningarna ger sammantaget större konsekvenser på gårdsnivå. Se också det särskilda brev om vall i framtida CAP som LRF sände till Näringsdepartementet i september 2020.

20200928

De gröna näringarnas hållbarhetsarbete

Hållbarhetsarbetet och klimatanpassningen av primärproduktionen måste fortsätta och LRF har antagit hållbarhetsmål om social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. CAP är givetvis ett medel för att nå målen, men till stora delar krävs andra insatser från näringen och samhället. I hållbarhetsarbetet vill LRF lyfta fram vikten av att klimatarbetet kan kombineras med en ökad inhemsk produktion i linje med målen i den nationella livsmedelsstrategin. Näringsdepartementet framför i remissen att det finns ett behov att stärka jordbrukets möjligheter att minska klimatpåverkan per viktenhet producerad produkt. LRF skulle hellre se klimatarbetet i ett större perspektiv. En risk med att formulera konkreta åtgärder kopplade till klimatpåverkan per viktenhet producerad produkt riskerar målkonflikter med andra miljöåtgärder och andra insatser för minskad negativ klimateffekt.

I remissen framgår att "Insatser som kombinerar kolinlagring med andra målsättningar inom CAP bör prioriteras". LRF vill framföra att kolinlagring i stora delar är ett område där det än så länge finns kunskapsluckor, i synnerhet när det kommer till kolinlagring i mark. Nya åtgärder behöver därför prövas noga. Vissa av dagens åtgärder har dock effekt, t.ex. de fånggrödor som idag ingår i miljöersättning i pelare 2 beräknas inlagra i storleksordningen 300 kilo kol per hektar och år även om detta inte lagras in permanent. Ett förslag på en ny åtgärd vore investeringsstöd för ökad kolinlagring, t.ex. bioraffinaderier för vall som visat sig stimulera till ökad odling vall på slätten. Att på detta sätt skapa en ökad marknad för gräs har många olika nyttor, där kolinlagring är en. Detta kan vara en intressant åtgärd antingen inom CAP eller inom satsningar likt klimatklivet.

Näringsdepartementet lyfter åtgärder för biologisk mångfald, såväl insatser som anläggning av småbiotoper och våtmarker i slättbygd som kompetensutveckling. LRF hade hellre sett att departementet hade lyft in frågan om kompetensutveckling för biologisk mångfald i avsnittet om utveckling och spridning av kunskap om hållbar produktion och tagit ett samlat grepp om sektorns behov. LRF ser givetvis att investeringsstöd för anläggning av våtmarker är en åtgärd som bör fortsätta i nästa CAP-period, och anläggning av småbiotoper kan vara intressant för vissa företagare men där bör också befintliga element premieras. I övrigt är det viktigt att kommande regelverk görs flexibelt för företagen. I kommande avsnitt om förenkling nämner vi de utökade grundvillkoren och kravet på miljöytor, här kan Sverige välja att vikta vissa åtgärder högt (1 hektar räknas som fler hektar) så att de blir mer attraktiva för lantbrukarna att utföra och inte uppfattas som en börda i samma utsträckning som om de skulle ha en lägre viktning.

20200928

Djurvälfärd

Den höga djurvälfärden och djurhälsan i den svenska produktionen är något som LRF värnar och vi delar därför Näringsdepartementets syn kring detta i enlighet med avsnitt 5.5.7 i remissen. Fortsatta satsningar på djurvälfärdsersättningar är därför något LRF prioriterar i kommande CAP.

Åtgärder för unga brukare, nya ägare och behov av finansiering

I positionerna från oktober 2019 framgår inte att LRF anser att CAP även fortsättningsvis bör ha både startstödet i pelare 2 och det särskilda stödet för unga i pelare 1 kvar. De båda åtgärderna ger olika effekter för företaget, t.ex. är startstödet inte kopplat till företagets areal medan det särskilda stödet för unga i pelare 1 lämnas till ett större antal företag än startstödet.

LRF ser positivt på att Näringsdepartementet i remissen tar upp frågan om nya former för finansieringslösningar och ägarstrukturer. I takt med att branschen blir alltmer kapitalintensiv kommer det behövas mer nytänkande och det kan uppstå behov av att öka flexibiliteten i regelverket för CAP för att möta detta, t.ex. att startstödet inte är anpassat för företag där två personer äger hälften var. Begreppet generationsväxling som används i Näringsdepartementets PM skickar dock delvis fel signaler eftersom de nya formerna för ägarstrukturer som departementet efterlyser gör att den traditionella formen för överlåtelser i många fall kommer att kompletteras av aktörer utanför familjen och aktörer från andra näringar.

Behovet av investeringsstöd kommer också fortsatt vara stort, inte minst för animalieproduktionen och inom trädgårdssidan, men alla sektorer i jordbruket har sina utmaningar för finansiering till investeringar. Ett område som tillkommit under senare år gäller bevattningsdammar där det regionalt kan vara stora bekymmer med torra.

Förnybar energi och energieffektivisering

LRF ser positivt på att Näringsdepartementets lyfter de gröna näringarnas potential för energiomställningen och vi ställer oss bakom att CAP inte är det enda ekonomiska styrmedlet för satsningar kring förnybar energi och energieffektivisering utan att befintliga nationella stöd även fortsättningsvis bör vara viktiga för att möta behoven. Det innebär en förenkling för företagen att inte samma insatser återfinns i olika myndigheters åtgärdsprogram. För att premiera en övergång till användning av rena biodrivmedel i jordbrukets arbetsmaskiner vore det önskvärt att hitta en lämplig åtgärd i CAP.

20200928

EIP-Agri, AKIS och hushållning med CAP-medel

EIP-Agri var en svårstartad nyhet i nuvarande landsbygdsprogram, men har nu lett till många innovationer på landsbygden inom jordbruk, trädgård och rennärning. Det är en fördel om denna etablerade satsning kan fortsätta i nästa CAP-period utan att förlora mycket tid i början. Jordbruksverket har dessutom redan inlett ett samarbete med Vinnova om att förbättra strategierna och ansökningsförfarandet. Sedan kan det europeiska samarbetet stärkas ytterligare och mer hjälp fås av de delar som finansieras av EU-kommissionen (DG Agri) och EIP Servicepoint i Bryssel.

En svårighet som kan beaktas bättre i nästa landsbygdsprogram är att de nationella CAP-medlen är bättre synkroniserade med de Horisont-medel som DG Agri använder till tematiska nätverk, multiaktörsprojekt m m. Annars finns det risk för en suboptimering av de CAP-finansierade operativa grupperna i Sverige, vilket drabbade vissa svenska projekt i början av nuvarande programperiod.

Agricultural Knowledge Innovation Systems (AKIS) har blivit en alltmer etablerad aktivitet i EU. AKIS kan både främja innovationsarbetet i EIP-Agri och leda till en stimulans av den svenska rådgivningen. Att rådgivningen i Sverige är spridd på flera aktörer har flera historiska förklaringar, men nu kan AKIS hjälpa till att öka samarbetet mellan rådgivare både nationellt och i EU. Inom vissa sektorer som trädgård är vi dessutom redan idag mycket beroende av utländska rådgivare. Slutresultatet kan bli en bättre samordning och ökad kvalitet på gårdsnivå. I behovsanalysen pekar Näringsdepartementet på stora behov för kunskapssystemet och kompetensutveckling. LRF ställer sig bakom departementets ställningstagande ”att rådgivning och kompetensutveckling på områden som syftar till att stärka lönsamheten och hållbarheten i svenskt jordbruk bör så långt som möjligt ske på marknadsmässiga villkor”. Det är viktigt att den rådgivningsstruktur som finns idag inte slås undan av ersättningar via CAP. Samtidigt är det också viktigt att i de fall upphandlingar och utlysningar görs inom området så måste kostnadsbilden vara sådan att det är möjligt för alla att lämna anbud.

Förenklningar och fungerande administration

Sektorns konkurrenskraft gynnas också av en väl fungerande administration där förenklade regelverk och stödadministration skulle ge en ökad effektivitet i systemet. Det är viktigt att Sverige nyttjar det utrymme som CAP-reformen medger att förenkla regelverk och kontrollsystem och att det blir ett större fokus på åtgärdernas resultat snarare än detaljreglering i nya CAP. Problemen med försenade utbetalningar under innevarande programperiod måste med alla medel undvikas framgent. LRF menar att Sverige i den nationella CAP-planen ska ha ett nationellt åtagande som innebär att en lantbrukare/företagare som drabbas av sena utbetalningar erhåller en räntekompensation. Beträffande

20200928

jordbrukarstöden bör dessa jämsställas med en utförd tjänst där fakturering sker vid kalenderårets utgång och dröjsmålsränta löper efter 30 dagar. LRF bedömer att lantbrukarnas förtroende för stödadministrationen väsentligt skulle stärkas med en sådan utformning.

Det primära målet med förenklingar bör vara att det ska vara enkelt för företagen att göra rätt. Ett exempel där vi anser att Jordbruksverket inte har haft företagen utan myndigheterna i fokus gäller förslaget om att ta bort startstödet och enbart ha kvar åtgärden för unga lantbrukare i pelare 1. Att ta bort en åtgärd kan innebära stora förenklingar för en myndighet men det innebär inte per automatik en förenkling för företagen. LRF har i diskussion med LRF ungdomen kommit fram till att möjligheterna att nå målen med politiken försämras om stödet i pelare 1 inte kan samverka med startstödet. I diskussionerna om förenkling bör därför aspekter om möjligheter att nå målen med politiken beaktas.

LRF ser med viss oro på förslaget till EU-regelverk där nuvarande förgröningsstöd görs om till grundvillkor samtidigt som eco scheme införs i pelare 1. Det är tydligt att lantbruksföretagen uppfattar detta som en kraftigt ökad regelbörda eftersom åtgärder de tidigare fått förgröningsstöd för framöver kommer bli obligatoriska. Dessutom verkar det som att kravet på miljötor (nytt namn på ekologiska fokusarealer) kan komma att omfatta fler lantbrukare än tidigare. De val Sverige gör kring eco scheme kommer att vara avgörande för hur lantbrukarna accepterar politiken. Den flora av regler som kan komma att uppstå som en följd av genomförandet av CAP och implementeringen av Green deal med mera hoppas vi inte ger ett behov av fler lantbrukskonsulenter för att hjälpa lantbrukare att planera sin produktion så att de kan uppfylla regelverket, med ökade kostnader som följd.

LRF deltar med representanter i den förenklingsgrupp som Jordbruksverket tillsatt på uppdrag av regeringen och för diskussion med Jordbruksverket om ytterligare behov av förenklingar av CAP inom ramen för denna grupp.

Palle Borgström
Ordförande Lantbrukarnas Riksförbund

Sofia Björnsson
Jordbrukspolitisk expert

20200928

Bilaga: LRFs inspel oktober 2019

**LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND**

2019-10-08

LRFs inspel till framtida CAP

EUs jordbrukspolitik, CAP, är ett mycket viktigt politiskt styrsystem för lantbruket i EU och Sverige. LRF har i detta dokument sammanställt ett antal ställningstagande om kommande reform av politiken.

LRFs övergripande ståndpunkter om CAP antogs av riksförbundsstyrelsen i april 2017 och lyder som följer:

- CAP ska vara ett stöd för LRFs vision om tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft i det hållbara samhället och för arbetet med den nationella livsmedelsstrategin.
- CAP ska vara stabil och begriplig och inte störa prissättningen på jordbruksprodukter negativt.
- Det nationella genomförandet av CAP ska säkerställa Sveriges konkurrensförhållanden mot andra EU-länder och situationen för jordbruket inom landet. Återflödet av budgetmedel till Sverige och den nationella medfinansieringen är i detta sammanhang avgörande.
- Den nuvarande strukturen med direktersättningar och ersättningar inom landsbygdsprogrammet ska i huvudsak kvarstå i kommande CAP-period. Ersättningarna ska i första hand riktas till aktiva producenter.
- CAP ska inte bli ett hinder i utvecklingen av jordbruksföretag eller för ägarskiftet av jordbruksfastigheter.

Av detta följer att LRF anser att det huvudsakliga målet för CAP i Sverige är att uppfylla målen i den nationella livsmedelsstrategin, där det framgår att livsmedelsproduktionen i Sverige ska öka och samtidigt bidra till att relevanta miljömål kan uppfyllas.

Budget för CAP

För en väl fungerande jordbrukspolitik behövs en stark budget. Så länge kraven på lantbrukarna inom CAP är desamma eller högre bör budgeten förbli densamma eller starkare i nästa programperiod. Om EU-budgeten minskar måste Sverige kompensera med nationella medel. Det är av yttersta vikt att budgeten för pelare 2 inte minskar. Samtidigt anser LRF att det bör finnas ett budgetmässigt starkt gårdsstöd inom direktersättningarna. Av detta följer att LRF anser att en eventuell minskning av EU-medel till pelare 2 inte ska täckas upp genom att flytta medel från pelare 1.

20200928

2(6)

Nationellt genomförande

LRF välkomnar EU-kommissionens förslag om att medlemsländerna ska ta fram en nationell strategisk plan för hela CAP. Detta bäddar för en helhetssyn av politikens genomförande. Det är också viktigt att möjligheten till regelförenkling för företagen tas tillvara i den nationella planen för att säkerställa en effektiv stödadministration och snabba utbetalningar.

Direktorsättningarna

Som nämnts ovan anser LRF att det ska finnas ett budgetmässigt starkt gårdsstöd inom direktorsättningarna. Gårdsstödet är den primära åtgärden inom CAP och bör så förbli. Den är enkel i sin utformning och kan förenklas ytterligare, till exempel genom att ta bort kravet på stödrätter. Gårdsstödet utgör en viktig inkomst för lantbruksföretagen och fungerar som ett riskhanteringsinstrument. Ytterligare instrument för riskhantering i CAP bör vara frivilliga för medlemsländerna att tillämpa. Inom direktorsättningarna bör också nuvarande ersättning för nötkreatur kvarstå. LRF tittar också på möjligheterna att utveckla den kopplade ersättningen till att också omfatta får och lamm. Sverige bör utnyttja möjligheten att lägga maximal nivå på kopplade ersättningar. Såväl nötkreatur som får och lamm har stor betydelse för det öppna landskapet och biologisk mångfald och kopplade ersättningar gynnar ett aktivt brukande av mark.

LRF är oroat över de förslag om capping och omfördelningsstöd som EU-kommissionen lagt fram. Systemet med capping kommer att leda till kraftigt ökad administration för många företag och LRF ifrågasätter de eventuella effekter det kommer att medföra. Omfördelningsstödet riskerar att spåda på de problem vissa jordbruksbygder upplever med passivt brukande av jordbruksmark.

Miljö och klimat

Miljö- och klimatersättningar i kommande CAP är viktiga instrument för att svenska lantbruksföretag ska kunna fortsätta sitt arbete med ett hållbart lantbruk. För att åtgärderna ska ha tillräcklig effekt krävs att budgeten och ersättningsnivåerna är anpassade till de mål som ska uppnås. LRF ifrågasätter inte dagens flora av miljö- och klimatrelaterade ersättningar i pelare 2. De nya så kallade "eco-schemes" med ettåriga miljöersättningar i pelare 1 tycks både ha för- och nackdelar. Innehållet i och budgeten för eco-schemes måste tydliggöras innan LRF kan göra ett ställningstagande. Eco-schemes verkar kunna utformas enklare än miljöersättningar i pelare 2 och det skulle kunna ge positiva effekter att flytta någon eller några av nuvarande femåriga miljöersättningar från pelare 2 till pelare 1. Det är viktigt att eco-schemes utformas på ett sätt så att de inte ger konkurrensnedvridning i landet och det bör finnas ersättningar som täcker hela landet, dock skulle regionala anpassningar kunna komma ifråga. Med hänsyn till klimatfrågans vikt och behovet av ökad användning av biodrivmedel bör en premie för detta övervägas inom eco-schemes.

20200928

3(6)

Vad gäller naturbetesmarker upplever flera lantbrukare fortfarande att det råder viss godtycklighet även om nuvarande definition har legat fast i ett flertal år. LRF anser därför att det vore olyckligt att ändra nuvarande definition eftersom det återigen skulle leda till minskad tilltro till politiken. Naturbetesmarker har stor betydelse för biologisk mångfald och utgör också ett stort symbolvärde för många svenskar. En ändrad definition skulle riskera att de problem som rådde för ett antal år sedan återkommer och LRF ser en risk att lantbrukarna återigen mister sin tilltro till systemet.

Kompensationsstöd

Kompensationsstödet är en av de viktigaste ersättningarna i skogs- och mellanbygd och en viktig ersättning för att uppfylla målen i den nationella livsmedelsstrategin. Givet nuvarande produktionstrend i dessa bygder behöver budgeten för kompensationsstödet vara fortsatt stark. LRF anser att ersättningen i sin helhet måste utredas, inte minst de så kallade trappstegseffekterna. Nuvarande system leder till osäkerhet för företagen och många företag tvingas anpassa sin produktion till systemet eftersom skillnaderna i ersättning mellan olika trappsteg är så stor. Andra frågor att se över är hur naturbetesmarker räknas. LRF nås av signaler att företag med just naturbetesmarker missgynnas eftersom dessa i högre grad riskerar att hamna på ett lägre trappsteg och därför riskerar marker att tas ur produktion. LRF anser vidare att djurberäkningen för får bör ses över och att hästen bör ingå i underlaget för kompensationsstödet.

Stöd för unga och investeringar

LRF välkomnar förslaget från EU-kommissionen om att en viss andel av budgeten måste läggas på ersättningar som stimulerar att unga personer startar eller tar över lantbruksföretag. Det är av stor vikt att stimulera generationsväxling och att få in nya företagare i sektorn och här kan CAP vara en hjälp. Nuvarande ersättningar med direktersättning och etableringsersättning ("startstöd") fungerar olika och har sina för- och nackdelar. Det är tydligt att det finns förenklings- och förbättringspotential och resonemang förs med myndigheterna om förbättrad tillämpning.

Investeringsstödet bör utformas så att det går i linje med livsmedelsstrategin och det bör inriktas på åtgärder som ger ökad produktion, stöttar modernisering och ny teknik samt möter klimatåtgärder, exempelvis på vattenområdet. Även här är behovet av förenkling i handläggnings- och ansökningsförfarandet mycket stort. De långa handläggningstiderna skapar osäkerhet för företagen i kombination med nuvarande system med urvalskriterier. LRF anser att investeringsstödet behöver vara fortsatt starkt i nästa programperiod. En särskild problematik att hantera uppstår om nya CAP-regler är på plats flera år efter den beslutade EU-budgeten. En situation där företagare avvaktar med investeringar på grund av oklara regelverk måste undvikas.

20200928

4(6)

Djurvälfärd

Djurvälfärdsersättningarna bör kvarstå och utökas med ersättning för djuromsorg för nötkreatur. Regelverket bör förenklas.

Kompetensutveckling, rådgivning och innovationsprojekt

LRF anser att en översyn behöver göras av nuvarande system för kompetensutveckling och rådgivning för att säkerställa att effektiviteten i ersättningarna hålls på en hög nivå och att den verksamhet som bedrivs är behovsstyrd och upplevs som relevant av företagen. Myndigheterna ska inte konkurrera med privata aktörer och systemet måste vara transparent. European Innovation Partnership för jordbrukssektorn (EIP-Agri) är en nyhet i nuvarande program och mycket talar för att vi kommer se goda resultat.

Förutsättningarna för förenkling måste tas tillvara

Förutsättningarna för förenkling av genomförandet av politiken måste tas tillvara. Förenkling bör ske genom god myndighetsutövning och begränsning av antalet villkor som företagen ska leva upp till. I dagsläget innebär ett krångligt regelverk och tidskrävande handläggning mycket bryderi för företagen inom de gröna näringarna. LRF har under hand kommit in med förslag till förenklingar och uppmärksammat myndigheterna på områden som bör kunna förenklas. Regelbördan ökar ständigt och som nämnts tidigare anser LRF inte att det är rimligt att kraven ökar om budgeten minskar.

Ett område där regelbördan verkar bli mer omfattande gäller grundvillkoren. De tidigare tvärvillkoren utvecklas bland annat med de villkor som idag ligger i förgröningsstödet. Grundvillkoren bör, enligt LRF, begränsas i antal och omfattning och tillämpas så enkelt som möjligt. I utformningen verkar det finnas möjlighet till viss regional tillämpning av reglerna. LRF anser att den regionala anpassning som idag finns för förgröningsstödet om möjligt bör tillämpas även fortsättningsvis. Vad gäller möjlig ny regionalisering bör det avgöras för varje enskilt villkor med hänsyn till lika konkurrensvillkor och förenkling.

En faktor i politiken som oroar är övergången från nuvarande till nästa CAP-period. Vid det senaste skiftet skedde stora förändringar av politiken, vilket resulterade i omfattande handläggningsproblem och mycket sena utbetalningar och långa handläggningstider för EU-ersättningarna. För att inte riskera möjligheten att uppnå målen i den nationella livsmedelsstrategin är det viktigt att undvika glapp mellan perioder - det gäller inte minst åtgärder som gynnar investeringar. Det är även av oerhört stor vikt att övergången till ny period inte leder till liknande förseningar i handläggning och utbetalningar.

LRF ser positivt på den ökade nationella friheten att besluta om kontroller och sanktioner i framtida CAP. Sverige måste utforma ett system som är enkelt och innebär proportionerliga sanktioner för svenska lantbruksföretag. Generellt bör kontrollerna bli mer tillsynsorienterade med ökad vikt på mål och utveckling än detaljregler.

20200928

5(6)

Definitioner och verksamhet som bör komma ifråga för ersättning

LRF anser att det är olyckligt att lantbruksföretag automatiskt är undantagna från stöd från andra EU-fonder, till exempel regionalfonden. I projekt kring exempelvis klimat, energi eller livsmedel är det viktigt att hela produktionskedjan är med och bidrar. Utan lantbruksföretagens mark för vindkraft samt förnybar energiråvara och andra råvaror från skog och åker missar riktade ersättningsformer sin fulla potential. LRF tycker det är viktigt att fonder för innovation och utveckling vänder sig till alla företag och branscher inom svenskt näringsliv och branschöverskridande samverkan är en förutsättning för att vi ska kunna nå målen i nationella och regionala livsmedelsstrategier. På motsvarande sätt önskas ökas ökad tydlighet för hästföretagare där tillämpningen skiljer sig starkt mellan åtgärder i nuvarande landsbygdsprogram om företag med hästverksamhet kan komma ifråga för ersättning eller inte. Generellt för projektstöden behövs omfattande förenkling av villkor och handläggning och LRF för dialog med Jordbruksverket i dessa frågor.

Stöd till producentorganisationer för frukt och grönt bör finnas kvar och om det finns liknande behov i andra sektorer kan det övervägas att se över stödmöjligheterna även till dessa. Programmet för skolmjölk bör finnas kvar och Sverige bör även nyttja möjligheten till ett skolfruktsprogram.

Såväl ersättning för bredband som rovdjursavvisande stängsel är viktigt, men LRF anser att finansiering av dessa åtgärder inte bör göras med medel från landsbygdsprogrammet. På motsvarande sätt bör allmänna landsbygdsutvecklingsåtgärder finansieras utanför CAP.

Sammanfattningsvis

Sammanfattningsvis vill LRF återigen betona vikten av en stark budget för CAP. Riksdagen beslutade under 2017 om den nationella livsmedelsstrategin och CAP är ett av de viktigaste politiska styrmedlen för att nå målen i strategin. Politiken måste genomföras på ett sätt som gynnar det aktiva jordbruket och konkurrenskraften i landet med ett hållbart företagande i fokus. Utan ett aktivt jordbruksföretagande i hela landet kommer Sverige varken kunna uppfylla målen i strategin eller sina internationella åtaganden i till exempel Agenda 2030.

Palle Borgström
Förbundsordförande
Lantbrukarnas Riksförbund